

**UNDERVISNINGS
MINISTERIET**

Folketingets Ombudsmand
Gammeltorv 22
1457 København K

Departementet

Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
Tlf.: 32 92 50 00
E-mail: uvm@uvm.dk
www.uvm.dk
CVR-nr.: 20453044

15. januar 2018
Sagsnr.:17/15588

I brev af 19. november 2017 (j.nr. 17/04651/RI) har Folketingets Ombudsmand orienteret Undervisningsministeriet om en konkret sag om et undervisningstilbud, som en pige på 14 år modtog på et opholdssted uden intern skole.

Det fremgår af ombudsmandens brev, at pigen fra maj 2013 til april 2014 var frivillig anbragt på et anbringelsessted for born og unge. I forbindelse med anbringelsen besluttede den anbringende kommune, at pigen skulle modtage "et internt skoletilbud" i anbringelsesstedet. Dette fremgik også af den handleplan, som kommunen havde udarbejdet i samarbejde med pigens forældre.

Der fremgår følgende af ombudsmandens brev om undervisningstilbudets karakter:

"Fra anbringelsens start modtog hun dette interne skoletilbud. Tilbuddet blev af den anbringende kommune beskrevet som "intern forberedende undervisning 10 timer ugentlig, indtil hun er (...) stabil til skolegang i ekstern skole". Den forberedende undervisning indgik ifølge den anbringende kommune i et helhedsorienteret behandlingstilbud.

Den anbringende kommune benviste til et udateret ugeskema med indlagt undervisning fra anbringelsens begyndelse. Af skemaet fremgår, at den unge pige havde "Undervisning Selvudvikling" tirsdag fra kl. 10-12, onsdag fra 14-18 (i dette tidsrum er der også "opsamling opgaver") og torsdag fra kl. 10-12. På skemaet indgår tillige bl.a. "Træning" (2 x kl. 10-12.30), "Svømning/Bibliotek" (kl. 13-16) og "Hallen" (kl. 10-12.30)."

...

Det fremgår af sagen, at den unge pige efter et stykke tid ikke ville samarbejde om undervisningen, og at skolelæreren konstaterede, at det ikke var muligt at undervise pigen.

Ca. et halvt år efter anbringelsen kontaktede beliggenhedskommunen den lokale folkeskole om, at den unge pige skulle starte i skolen, men dette skete – så vidt jeg har kunnet se – ikke. I stedet blev hun tilbudt ”undervisning af privat lærer 2x3 timer ugentligt” i opholdsstedet.”

Endvidere fremgår det af ombudsmandens brev, at ombudsmanden har besluttet - med den konkrete sag som eksempel - at rejse en generel sag på eget initiativ over for Undervisningsministeriet.

Ombudsmanden anmoder på den baggrund om, at Undervisningsministeriet redegør for, hvilket retsgrundlag der gælder for undervisning i opholdssteder og døgninstitutioner, som er omfattet af § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, i serviceloven, og som ikke har en intern skole.

I denne anledning skal Undervisningsministeriet udtale følgende:

1. Undervisningen på anbringelsessteder for børn og unge er reguleret i lov om folkeskolen, jf. lovbekendtgørelse nr. 1510 af 14. december 2017 med tilhørende bekendtgørelse nr. 702 af 23. juni 2014 om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand efter folkeskoleloven i dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder.

Efter Undervisningsministeriets opfattelse drejer den konkrete sag sig om, hvorvidt de gældende regler er overholdt, herunder reglerne om undervisningspligten. Ministeriet har på den baggrund følgende bemærkninger til de tilfælde, hvor et barn i den undervisningspligtige alder bliver anbragt af de sociale myndigheder på et anbringelsessted, der er beliggende i en anden kommune, og hvor anbringelsesstedet ikke har en intern skole:

Undervisningspligten

2. Der er fastsat følgende i folkeskolelovens § 32, jf. lovbekendtgørelse nr. 1510 af 14. december 2017:

”§ 32. Ethvert barn, der bor her i landet, er undervisningspligtigt efter reglerne i §§ 33-35, medmindre det omfattes af bestemmelser om undervisningspligt i anden lovgivning. Det samme gælder børn, der skal opholde sig her i landet i mindst 6 måneder.”

Undervisningspligten omfatter således alle børn, der bor eller opholder sig her i landet i mindst 6 måneder, herunder også anbragte børn. Folkeskolelovens § 32 gælder uanset om barnet er dansk statsborger eller har statsborgerskab i et andet land.

Undervisningspligten efter folkeskolelovens § 32 omfatter ikke børn, der omfattes af undervisningspligt i anden lovgivning. Det drejer sig om børn af asylansøgere og 15-17 årige, der er indsat i Kriminalforsorgens institutioner.

3. Der er fastsat følgende i folkeskolelovens § 33, stk. 1 og 2:

”§ 33. Undervisningspligten medfører pligt til at deltage i undervisningen i folkeskolens grundskole eller i en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen.

Stk. 2. Born, der følger undervisningen i en anmeldt fri grundskole, i en kommunal international grundskole, i et kommunalt særligt tilbud om grundskoleundervisning til visse udenlandske børn og unge, i en statskole, i en europaskole eller i en gymnasieskole, eller som modtager hjemmeundervisning efter reglerne i lov om friskoler og private grundskoler m.v., skal ikke deltage i folkeskolens undervisning. Det samme gælder elever, som efter 7. klassetrin deltager i undervisning, der svarer til folkeskolens, på en godkendt efterskole, en fri fagskole eller en ungdomskostskole.”

Folkeskolelovens § 33, stk. 1, fastslår, at undervisningspligten medfører pligt til at deltage i folkeskolens undervisning eller i en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen.

I folkeskolelovens § 33, stk. 2, er der opregnet en række skoleformer, hvis undervisning svarer til, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Elever i disse skoleformer skal derfor ikke deltage i folkeskolens undervisning. Det samme gælder børn, som modtager hjemmeundervisning i henhold til kapitel 8 i lov om friskoler og private grundskoler m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 785 af 21. juni 2017.

4. Efter folkeskolelovens § 34, stk. 1, indtræder undervisningspligten den 1. august i det kalenderår, hvor barnet fylder 6 år, og ophører den 31. juli ved afslutningen af undervisningen på 9. klassetrin. Undervisningspligten ophører dog senest den 31. juli i det kalenderår, hvor barnet fylder 17 år eller har afsluttet uddannelse, der er ligestillet med grundskolen, jf. folkeskolelovens § 33, stk. 2-9.

5. Det er fastsat i folkeskolelovens § 40, stk. 1, at *”(k)ommunalbestyrelsen har ansvaret for, at ethvert undervisningspligtigt barn i kommunen indskrives i folkeskolen eller får en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen.”*

Kommunalbestyrelsen er således forpligtet til at påse, at alle undervisningspligtige børn i kommunen enten indskrives i folkeskolen eller får en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Det er ikke nærmere beskrevet i folkeskoleloven fra 1993 eller i forarbejderne til loven, hvordan kommunalbestyrelsen skal løfte sin forpligtelse til at påse, at undervisningspligten bliver overholdt.

Folkeskolens undervisning på anbringelsessteder

6. Der er fastsat følgende i folkeskolelovens § 22, stk. 5:

"En kommunalbestyrelse kan efter overenskomst med et i kommunen beliggende dagbehandlingstilbud henvise elever til specialundervisning, jf. § 20, stk. 2, i dagbehandlingstilbuddet. Tilsvarende kan en kommunalbestyrelse efter overenskomst med et i kommunen beliggende anbringelsessted for børn og unge, der er oprettet eller godkendt efter lov om social service, henvise elever til specialundervisning i anbringelsesstedet."

Det er således en betingelse for, at kommunalbestyrelsen i den kommune, hvor anbringelsesstedet er beliggende (beliggenhedskommunen), kan henvise børn og unge til specialundervisning i et anbringelsessted, at kommunalbestyrelsen har indgået en overenskomst med anbringelsesstedet.

7. De nærmere regler om proceduren i forbindelse med henvisning m.v. af elever til specialundervisning i anbringelsessteder og overenskomsten med anbringelsesstedet fremgår af §§ 5-8 og § 14 i bekendtgørelse nr. 702 af 23. juni 2014 om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand efter folkeskoleloven i dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder.

Det fremgår følgende af bekendtgørelsens § 5:

"§ 5. Hvis de sociale myndigheder ønsker at anbringe en elev i et anbringelsessted, der ligger i en anden kommune, skal kommunalbestyrelsen i den anbringende kommune inddrage beliggenhedskommunen forud for anbringelsen med henblik på, at der kan etableres en faglig dialog om barnets undervisningstilbud.

Stk. 2. Hvis anbringelsen sker akut, uden at der forud for anbringelsen er etableret en faglig dialog om elevens undervisningstilbud i henhold til stk. 1, skal kommunalbestyrelsen i den anbringende kommune senest ved anbringelsen give beliggenhedskommunen meddelelse herom med henblik på at få etableret den faglige dialog om elevens undervisningstilbud."

Bekendtgørelsens § 5, stk. 1, skal ses i sammenhæng med § 68 b, stk. 1, i lov om social service, jf. lovbekendtgørelse nr. 988 af 17. august 2017, hvoraf det fremgår, at samtidig med valg af anbringelsessted skal der tages stilling til barnets eller den unges skolegang. Er anbringelsesstedet beliggende i en anden kommune, har opholdskommunen (den anbringende kommune) pligt til at underrette den anden kommune forud for anbringelsen.

8. I bekendtgørelsens § 14, stk. 1, er det fastsat, at henvisning af et barn til specialundervisning i et privat, selvejende eller regionalt anbringelsessted er betinget af, at det på forhånd er indgået overenskomst om undervisningens omfang, indhold og tilrettelæggelse, herunder om time- og læseplaner.

Af bekendtgørelsens § 14, stk. 2, fremgår det, at time- og læseplaner skal omfatte folkeskolens fulde fagrække. Timeplanen skal opfylde de i folke-

skolelovens § 14 b, stk. 1, fastsatte krav til undervisningstidens samlede varighed.

Det er således en betingelse, at anbringelsesstedet tilbyder folkeskolens fulde fagrække, og at undervisningen tilrettelægges således, at den i et skoleår har en samlet varighed af mindst 1.200 timer i børnehaveklassen og på 1.-3. klassetrin, mindst 1.320 timer på 4.-6. klassetrin og mindst 1.400 timer på 7.-9. klassetrin, jf. folkeskolelovens § 14 b, stk. 1. Undervisningstimerne opgøres i klokketimer, og pauser indgår i den samlede undervisningstid.

9. Det fremgår endvidere af bekendtgørelsens § 14, stk. 1, nr. 3, og § 14, stk. 3, at kommunalbestyrelsen i beliggenhedskommunen har ansvaret for undervisningen i den interne skole, herunder at undervisningen gives i overensstemmelse med de fastsatte time- og læseplaner

10. Efter folkeskolelovens § 51, stk. 9, kan forældrene indbringe kommunalbestyrelsens afgørelser om henvisning eller afslag på henvisning til specialundervisning i anbringelsessteder for Klagenævnet for Specialundervisning. Det samme gælder kommunalbestyrelsens afgørelser om det nærmere indhold af foranstaltningen i anbringelsessteder.

Det er således fastsat i folkeskolelovens § 51, stk. 9, at forældrene kan indbringe afgørelser, der træffes af kommunalbestyrelsen i beliggenhedskommunen om barnet skolegang på anbringelsesstedet.

Undervisning i hjemmet m.v.

11. Det fremgår af ombudsmandens brev af 19. november 2017, at kommunen i den konkrete sag har beskrevet undervisningen på opholdsstedet som hjemme/privatundervisning. Undervisningsministeriet skal på den baggrund bemærke følgende om bestemmelserne om undervisning i hjemmet m.v. i henhold til lov om friskoler og private grundskoler m.v.

12. Efter folkeskolelovens § 33, stk. 2, 1. pkt., skal børn, der modtager hjemmeundervisning efter lov om friskoler og private grundskoler m.v., ikke deltage i folkeskolens undervisning.

13. Bestemmelserne om hjemmeundervisning fremgår af §§ 34-36 i lov om friskoler og private grundskoler m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 785 af 21. juni 2017.

Friskolelovens § 34, stk. 1, har følgende ordlyd:

”34. Hvis forældrene selv vil sørge for undervisning af deres børn i den undervisningspligtige alder, skal de meddele det skriftligt til kommunalbestyrelsen, før undervisningen begynder.”

Det fremgår endvidere af friskolelovens § 34, stk. 2, at meddelelsen skal indeholde oplysninger om, hvilke børn der skal deltage i undervisningen, hvor undervisningen foregår, og hvem der skal undervise børnene.

Det er således en betingelse, at forældrene skriftlig meddeler kommunalbestyrelsen, at de selv vil sørge for deres barns undervisning. Dette kan ske ved, at forældrene rent faktisk selv sørger for deres barns undervisning eller ved, at forældrene lader andre varetage undervisningen.

I de tilfælde, hvor barnet bor i en anden kommune end forældrene, fx fordi barnet er anbragt på et anbringelsessted i en anden kommune, skal meddelelsen sendes til kommunalbestyrelsen i den kommune, hvor barnet bor. Det er også barnets bopælskommune, der har pligt til at føre tilsyn med hjemmeundervisningen, jf. bemærkningerne herom under punkt 15.

14. Forældrene skal selv afholde alle udgifter ved barnets undervisning i hjemmet m.v. i henhold til friskolelovens § 34, stk. 1 og 2, herunder udgifter til undervisningsmaterialer og eventuelle lærerudgifter, hvis forældrene ikke selv ønsker at varetage undervisningen.

15. Efter friskolelovens § 35, stk. 1, har kommunalbestyrelsen pligt til at føre tilsyn med, at undervisningen står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Dette gælder også i de tilfælde, hvor det hjemmeunderviste barn har en betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

Som led i tilsynet kan kommunalbestyrelsen i henhold til friskolelovens § 35, stk. 2, hvert år lade afholde prøver i dansk, regning/matematik, engelsk, historie/samfundsfag og naturvidenskabelige fag.

16. Det er ikke udtrykkeligt defineret i friskoleloven, hvad der skal forstås ved, at undervisningen skal stå mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen.

Det må dog antages, at hjemmeundervisningen som minimum skal omfatte folkeskolens fagkreds på en sådan måde, at de obligatoriske fag og emner kan genfindes i undervisningen. Dette bestyrkes også af, at kommunalbestyrelsen i henhold til friskolelovens § 35, stk. 2, hvert år kan lade afholde prøver i dansk, regning/matematik, engelsk, historie/samfundsfag og naturvidenskabelige fag.

Undervisningsministeriet skal i denne forbindelse gøre opmærksom på, at friskoleloven ikke indeholder bestemmelser om, hvor mange undervisningstimer der skal gives. Der er heller ikke bestemmelser om, hvornår undervisningen skal finde sted.

I forbindelse med tilsynet med undervisningen kan kommunalbestyrelsen indhente oplysning om omfanget af den givne undervisning med henblik på, at oplysningen kan indgå i vurderingen af, om undervisningen står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Der vil ligeledes kunne indhentes oplysning om, hvornår undervisningen finder sted.

17. Såfremt barnet ikke modtager en forsvarlig undervisning, vil barnet skulle undervises i folkeskolen eller en anden skole, hvor undervisningspligten kan opfyldes, jf. friskolelovens § 35, stk. 3.

18. Det fremgår af ombudsmandens brev af 19. november 2017, at kommunen i den konkrete sag også har beskrevet undervisningen som enkeltmandsundervisning.

Undervisningsministeriet skal hertil bemærke, at der ved enkeltmandsundervisning inden for folkeskoleområdet forstås undervisning, der finder sted efter § 12, stk. 2, i bekendtgørelse nr. 693 af 20. juni 2014 om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand. Det fremgår af denne bestemmelse, at en elev med forældrenes samtykke i ganske særlige tilfælde midlertidigt kan modtage al undervisning som enkeltmandsundervisning. Undervisningstiden kan i den pågældende periode nedsættes. Det fremgår desuden af bestemmelsen, at kommunalbestyrelsen uden ophør skal undersøge muligheden for at henvise eleven til et egnet tilbud i en almindelig folkeskole eller i en specialskole m.v.

Disse regler om enkeltmandsundervisning finder ikke anvendelse for anbringelsessteder uden intern skole.

Kan anbringelsessteder varetager undervisningen af børn, der hjemmeundervises i henhold til friskoleloven?

19. Bestemmelserne i folkeskolelovens § 20, stk. 5, om indretning af specialundervisning i dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder og § 22, stk. 5, om henvisning af børn til specialundervisning i dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder blev indsat i folkeskoleloven ved lov nr. 412 af 26. juni 1998.

20. Det fremgår af forarbejderne til lov nr. 412 af 26. juni 1998 (lovforslag nr. L 14, der er fremsat den 26. marts 1998 af undervisningsministeren, Folketingstidende 1997-98 (2. samling), tillæg A, side 496), at "(e) overordnet formål er at sikre, at børn i den undervisningspligtige alder, herunder børn, der er anbragt uden for hjemmet, modtager en undervisning, der lever op til kravene i lovgivningen om undervisningspligtens opfyldelse".

Med loven blev kommunalbestyrelsen i den kommune, hvor anbringelsesstedet er beliggende (beliggenhedskommunen), forpligtet til at sørge for det anbragte barns skolegang. Kommunalbestyrelsen kan enten efter

droftelse med den anbringende kommune henviser til barnet til en folkeskole, herunder til en specialskole, eller til specialundervisning i anbringelsesstedet.

Det fremgår desuden af forarbejderne til loven (tillæg A, side 498), at det kun er børn, der har så store vanskeligheder, at det i kortere eller længere tid vil være mest hensigtsmæssigt at undervise dem i deres anbringelsessted, der kan henvises til specialundervisning i anbringelsesstedet. Endvidere fremgår det af forarbejderne (tillæg A, side 498), at "*folkeskolens regelsæt om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand angiver grundlaget for dette undervisningsområde.*"

21. Med lov nr. 412 af 26. juni 1998 blev det efter Undervisningsministeriets opfattelse udtømmende reguleret i folkeskolelovgivningen, hvilken form for undervisning anbringelsessteder kan give børn, der af de sociale myndigheder er anbragt på det pågældende anbringelsessted.

Undervisningsministeriet er derfor af den opfattelse, at anbringelsessteder ikke kan varetage hjemmeundervisning i henhold til friskoleloven af børn, der af de sociale myndigheder er anbragt på anbringelsesstedet.

22. Ministeriet skal i denne forbindelse gøre opmærksom på, at folkeskoleloven ikke indeholder hjemmel til at henviser elever til hjemmeundervisning i henhold til friskoleloven.

23. Undervisningsministeriet har i forbindelse med en tidligere sag om anbringelsessteders mulighed for at varetage hjemmeundervisning spurgt Socialministeriet om, hvorvidt udgifterne ved hjemmeundervisning kan finansieres over det takstbeløb, som den anbringende kommune betaler for foranstaltningen efter servicelovens § 52, stk. 3, nr. 4.

Ved e-mail af 15. juni 2010 har Socialministeriet meddelt følgende:

"Iværksættelse af hjemmeundervisning efter servicelovens regler vil rejse en række problematikker, eftersom det ikke er muligt efter serviceloven at stille krav om undervisningens kvalitet, tilsyn med undervisningen mv. ligesom det vil give uklarhed omkring betalingsforpligtelsen, da det er den anbringende kommune, som har betalingsforpligtelsen over for tilbuddet til det anbragte barn.

Det er Socialministeriets vurdering, at hjemmeundervisning ikke kan iværksættes efter servicelovens § 52."

24. Undervisningsministeriet skal tilføje hertil, at der heller ikke er hjemmel til at afholde udgifter ved hjemmeundervisning i lov om folkeskolen.

Sammenfatning

25. Ved lov nr. 412 af 26. juni 1998 blev det efter Undervisningsministeriets opfattelse udtømmende reguleret i folkeskolelovgivningen, hvilken form for undervisning anbringelsessteder kan give børn, der af de sociale myndigheder er anbragt på det pågældende anbringelsessted.

Undervisningsministeriet må derfor være af den opfattelse, at anbringelsessteder ikke kan varetage hjemmeundervisning i henhold til friskoleloven af børn, der af de sociale myndigheder er anbragt på anbringelsesstedet.

26. I de tilfælde, hvor de sociale myndigheder ønsker at anbringe et barn i et anbringelsessted, der ligger i en anden kommune, skal kommunalbestyrelsen i den anbringende kommune inddrage beliggenhedskommunen forud for anbringelsen med henblik på, at der kan etableres en faglig dialog om barnets undervisningstilbud, jf. § 5, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 702 af 23. juni 2014 om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand efter folkeskoleloven i dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder.

Hvis anbringelsen sker akut, skal kommunalbestyrelsen i den anbringende kommune senest ved anbringelsen give beliggenhedskommunen meddelelse herom med henblik på at få etableret den faglige dialog om elevens undervisningstilbud, jf. bekendtgørelsens § 5, stk. 2.

27. Den nærmere procedure for henvisning af barnet til et undervisningstilbud i folkeskolen eller til specialundervisning i anbringelsesstedet fremgår af §§ 6-8 i bekendtgørelsen. I de tilfælde, hvor der ikke er en intern skole på anbringelsesstedet, er der mulighed for, at barnet kan henvises til specialundervisning i et andet dagbehandlingstilbud eller anbringelsessted med intern skole, jf. § 13 i bekendtgørelsen.

28. Det fremgår af ombudsmanden brev af 19. november 2017, at tilbuddet til den 14-årige pige *"blev af den anbringende kommune beskrevet som "intern forberedende undervisning 10 timer ugentlig, indtil hun er (...) stabil til skolegang i ekstern skole". Den forberedende undervisning indgik ifølge den anbringende kommune i et helhedsorienteret behandlingstilbud."*

Undervisningsministeriet skal hertil bemærke, at der efter ministeriets opfattelse ikke er hjemmel til at etablere en sådan ordning. Under alle omstændigheder vil en sådan ordning med 10 ugentlige undervisningstimer, der indgår i et helhedsorienteret behandlingstilbud, næppe kunne anses for at stå mål, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen.

29. Der er heller ikke hjemmel til at etablere en sådan ordning i de tilfælde, hvor et barn er henvist til specialundervisning i et anbringelsessted med intern skole.

Undervisningsministeriet skal herved henvise til, at det fremgår af § 14, stk. 2, i bekendtgørelse nr. 702 af 23. juni 2014, at time- og læseplaner skal omfatte folkeskolens fulde fagrække. Timeplanen skal opfylde de i folkeskolelovens § 14 b, stk. 1, fastsatte krav til undervisningstidens samlede varighed.

Hvis elevens helbred ifølge lægeerklæring ikke tillader gennemførelse af fuld undervisning, er der mulighed for, at undervisningstiden med forældrenes samtykke kan nedsættes. Der henvises til bekendtgørelsens § 18 sammenholdt med § 12, stk. 3, i bekendtgørelse nr. 693 af 20. juni 2014 om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand.

Kopi af Socialministeriets e-mail af 15. juni 2010 vedlægges.

Med venlig hilsen

Ole Hvilsom Larsen
Kontorchef